

2.2.2. Творча діяльність ансамблю бандуристів «Барви»

Витоки формування ансамблю бандуристів, що став концертним колективом Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, а пізніше – творчою лабораторією для виховання професійних бандуристів, учителів музичного мистецтва, сягають другої половини 1980-х років, періоду національно-духовного відродження. Керівником колективу стала випускниця Львівської державної консерваторії імені М. В. Лисенка Марія Ціж (Євгенєва).

З часу відкриття класу бандури (1985), створення ансамблю бандуристів (1986) М. Євгенєва значну увагу приділяла інтелектуально-художньому розвитку студентів, вихованню творчої особистості майбутніх учителів музичного мистецтва, що реалізовувалось у їхній подальшій професійній діяльності.

Керуючись основними мистецькими засадами та опираючись на методичні напрацювання Василя Герасименка, Людмили Посікіри, власний концертно-виконавський досвід, у педагогічній практиці М. Євгенєва застосовувала ефективну методику навчання гри на бандурі, виховання бандуристів-солістів, ансамблістів, акомпаніаторів.

У 1986 році на базі факультету підготовки вчителів початкових класів було організовано ансамбль бандуристів, який у 2003 році отримав назву «Барви». Упродовж діяльності колектив активно популяризує бандурне мистецтво, репрезентує українську музичну культуру на батьківщині та за кордоном: в Польщі, Угорщині, Хорватії. Ансамбль був постійним учасником культурно-мистецьких імпрез, присвячених традиційним шевченківським,

релігійно-календарним та національним святам, а також конкурсів, фестивалів, творчих звітів мистецьких колективів навчального закладу.

На початковому етапі ансамбль нараховував близько п'ятнадцяти учасників із різних факультетів. Серед них: студенти факультету підготовки вчителів початкових класів Лариса Квасниця (Атаманчук), Уляна Кіндрацька, Любов Салій, Ліля Харів, Оксана Музичук, Світозара Полянська, Леся Папуга, Оксана Шимків, Оксана Мишковська; природничого – Наталія та Олена Епіксімови; фізико-математичного – Оксана та Неоніла Камінські. У зв'язку з цим керівник підбирала відповідний репертуар та готувала бандурні партії виходячи з їхнього рівня підготовки, працювала зі студентами над подоланням проблем звукоутворення, над удосконаленням виконавського апарату.

За короткий час колектив набув популярності й став окрасою мистецьких заходів ТНПУ. Так, у 1987 році він успішно дебютував на звітному концерті колективів художньої самодіяльності вишу. Учасники ансамблю виконували наступні твори: «Синові» (музика Анатолія Пашкевича, слова Василя Симоненка), «Іде, іде дощ» (українська народна пісня в обробці Івана Качкевича).

Творчий доробок бандуристів за трирічний період діяльності засвідчує Перший тематичний вечір-концерт «Граї, моя бандуро» (грудень, 1989), у проведенні якого взяли участь студенти (Лариса Квасниця, Оксана Музичук, Галина Шумська, Марія Черняк) та викладачі факультету (Богдан Водяний, Галина Олексин, Ірина Побилець, Оксана Струк, Марія Ціж-Євгенєва). У рецензії на цей виступ завідувач кафедри естетичних дисциплін та методики їх викладання Борис Івасів зазначив: «...ансамбль бандуристів зачарував глядача... різнобарв'ям репертуару, жанрів, костюмів, одухотвореністю і високим професіоналізмом.

Навколо бандури як стрижня об'єдналися інші інструменти (скрипка, фортепіано, сопілка). Крім цього звучала поезія Лесі Українки, Тараса Шевченка, Пантелеймона Куліша, Ліни Костенко, Миколи Красюка, Антоніни Литвин...» [27, с. 1].

Крім ансамблю бандуристів під керівництвом М. Євгенєвої за участю бандури були організовані малі форми (дует, тріо, квартет) та виступи солістів-бандуристів. У 1988–1992 роках на факультеті ПВПК діяло тріо Марії Євгенєвої, Лариси Квасниці, Оксани Музичук. Пам'ятним для цього колективу стали концерти у Польщі (Кельце, 1988), Луцьку (1988). Тріо вперше залучило до репертуару нові твори українських композиторів: Б. Янівського, О. Білаша, П. Майбороди, пісні національно-визвольних змагань, а також обробки календарних та духовних пісень. Тріо брало участь ув оглядах-конкурсах бандурного мистецтва, зокрема, Першому всеукраїнському конкурсі студентів-бандуристів педагогічних інститутів України (Луцьк, 1992), де отримало диплом лауреата II ступеня. Конкурсна програма колективу містила як популярні твори українських композиторів «Журавочка» (музика Богдана Янівського, слова Юрія Шкраб'юка), «Знову осінь» (музика Олександра Білаша, слова Євгена Гуцала), стрілецькі та повстанські пісні «Видиш, брате мій» (музика Левка Лепкого, слова Богдана Лепкого), «Засумуй, трембіто» (музика і слова Романа Купчинського), «Замовкли бандури» (мелодія народна, слова Богдана Лепкого), а також твори Михайла Гайворонського і Ярослава Ярославенка (Вінцковського). Оксана Музичук у номінації «соліст-бандурист» стала дипломантом цього конкурсу [15, с. 93-95].

У 1990–2004 роках на музично-педагогічному факультеті вишу працювала Оксана Дубас (Ваврик), випускниця Львівського вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка (клас професора Василя Герасименка), яка

вела клас бандури, ансамблю, керувала студентськими творчими роботами, часто виступала як солістка. У 1995–1997 роках О. Дубас була учасницею тріо (разом із М. Євгенєвою та Л. Атаманчук), яке вперше на шевченківському концерті виконало інструментальну п'єсу «Невільничий ринок у Кафі» Г. Хоткевича (аранжування Тараса Лазуркевича). На Тернопільському телебаченні колектив записав різдвяну програму «Втішайтеся, люди...»¹.

Активно концертуючим колективом за участю М. Євгенєвої (разом із Л. Атаманчук та О. Марчило) було тріо «Мрія», що функціонувало в 1991–1999 роках – учасник творчих звітів-концертів майстрів мистецтв і аматорських художніх колективів Тернопільщини (Тернопіль 1991, телепередача «Сонячні кларнети»)², V Міжнародного фестивалю-конкурсу української пісні «Золоті трембіти» (Тернопіль, 1992), кобзарських свят, Шевченківських днів, традиційних різдвяних та великодніх програм.

На Тернопільщині тріо «Мрія» першим розробило музичну програму (бандурний супровід) до обряду «Весілля», було першим виконавцем колядок, гаївок, духовних і маловідомих стрілецьких пісень. Виконавську манеру ансамблю вирізняла особлива увага до бандурного супроводу, намагання досягнути «оркестрове» звучання інструментів через їх гармонійне поєднання зі співом. У концертному репертуарі бандуристки застосовували нові колористичні ефекти, звукові фарби, цікаві драматургічні прийоми [16, с. 20–21; 19, с. 148; 25, с. 1].

Кращі зразки репертуару «Мрії» записано на студіях обласної державної телерадіокомпанії (1991, 1993, 1995–

---

¹ Втішайтеся, люди! [телепередача]. Тріо бандуристок Тернопільського державного педагогічного інституту імені В. Гнатюка: Лариса Квасниця, Оксана Дубас, Марія Ціж (Євгенєва). [DVD]. Тернопіль, 1995.

² Сонячні кларнети: [телепередача]. Концерт народних талантів Тернопільської області. Тріо бандуристок: Лариса Атаманчук, Олена Марчило, Марія Ціж (Євгенєва). УТ-1. Київ, 1994.

1999)¹. Колектив здійснив запис і видав ліцензійний компакт-диск «Свою Україну любіть... за неї Господа моліть!..», до якого увійшло 11 музичних композицій, серед яких «Дивная новина», «Бог Предвічний», «Нова радість», «Свята ніч», «Спи, Ісусе, спи», «Христос воскрес!» (музика В. Берладяну-Берладника), «Христа-Творця» (в опрацюванні М. Євгенєвої), «Рано-раненько» (обробка Петра Потапенка). Творчі біографії бандуристок подано українською та англійською мовами. Обробки, аранжування і переклад здійснили учасниці «Мрії»².

У 1992–1997 роках функціонувало студентське тріо за участю Марії Марко, Мар'яни Матвіїв, Зоряни Гук (випускниці Львівського музично-педагогічного училища імені Філарета Колесси). Репертуарна панорама цього колективу була дуже широкою й різноманітною, постійно поповнювалась і налічувала близько 30-ти музичних композицій. Серед них – твори фольклорного мелосу: «За Дунаєм» (обробка Віталія Таловирі), «Іванку, Іванку», «Та ти гадаш, мій Андрійку», «Вертай, дівче», «Наша Анничка» (аранжування М. Євгенєвої). Окрасою мистецьких заходів, що проходили в ТНПУ ім. В. Гнатюка була участь тріо, зокрема у Шевченківському святі, де вперше виконано солоспів «Садок вишневий коло хати» (музика Гната Хоткевича, слова Тараса Шевченка). Заключним етапом діяльності колективу став сольний концерт «Під срібний дзвін бандур!» (1996), на якому прозвучали нові твори українських композиторів: «Зацвіла в долині» (музика Богдани Фільц, слова Тараса Шевченка), «Мати наша», «Де ти, пташино?» (слова і музика Юрія Ланюка), «Коли сниться мені» (Михайла Степаненка). Збереглися світлини

---

¹ Христос Воскрес! Воістину Воскрес! Тріо «Мрія»: Лариса Квасниця (Атаманчук), Олена Марчило, Марія Ціж (Євгенєва): [DVD]. Тернопіль, 1995.

² Свою Україну любіть... За неї Господа моліть!.. Тріо «Мрія»: Лариса Атаманчук, Олена Марчило, Марія Євгенєва. [CD] / Реставрація записів Олександра Третяка. Тернопіль: ГроЛіс, 2007.

бандуристок, буклети, афіші концертних програм, що засвідчують їхню активну мистецько-просвітницьку діяльність [33].

У 1998–2001 роках в ТНПУ ім. В. Гнатюка діяло тріо за участю Уляни П'юрко, Ірини Гальчак, Оксани Гатали, виконання якого вирізнялося неповторним тембром звучання. Основу репертуару склали оригінальні інструментальні, вокально-інструментальні твори та перекладання композицій різних епох. Особливе місце посіли твори Оксани Герасименко, творчість якої надихала на нові проекти. Збереглися аудіо- й відеозаписи виконання творів О. Герасименко, серед яких «Портрет Парижа», «Сонячний промінь», «Весняні дзвіночки», «Пливуть хмари» (слова Євгена Чередниченка)¹. У репертуарі тріо були також твори тернопільських композиторів, зокрема Є. Гунько написав для бандуристок баладу «Ой, зійшла зоря» (слова народного канту), з якою колектив дебютував на Першому міжнародному музичному фестивалі-конкурсі «Срібні струни» (2000). «Мамина пісня» Романа Стратійчука (слова Георгія Петрука-Попика, аранжування М. Євгенєвої) у виконанні цього колективу звучала на презентації збірки творів тернопільських композиторів «Мелодії тернового поля» (2000).

Визначальними для тріо були тематичні концерти-бесіди за назвою «Дзвени, бандуро!», що відбувалися у різних освітніх установах міста та області. Один із них – на філологічному факультеті нашого університету. На шпальтах «Студентського вісника», доцент кафедри українського та загального мовознавства Богдана Близнюк передає враження від виступу музикантів теплим і щирим відгуком: «Зачаровано слухаю ніжні голоси тріо бандуристок

---

¹ Срібні струни імені Зіновія Штокалка. Концерт учасників Другого всеукраїнського фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Срібні струни» імені З. Штокалка. [DVD]: «З піснею у серці» у 2-х частинах / Упорядкувала М. Євгенєва. Тернопіль, 2006.

У. П'юрко, О. Гатали, І. Гальчак і думаю: яка багата талантами наша земля! Хай цих милих дівчаток не чекає велика сцена (хоч вони й достойні її), хай вони в майбутньому будуть тільки вчителями музики, проте скільки тепла вони подарують своїм вихованцям... Цікавим у цій програмі було те, що кожному твору передувала коротка анотація музичного керівника... Присутні дізналися не тільки про авторів пісень, а й багато з історії розвитку кобзарства в Україні» [5, с. 6].

Одночасно тріо бандуристок виступало в ансамблях мішаних складів, разом з академічними інструментами (скрипка – Наталя Росоховата; флейта – Ярослав Овод; віолончель – Надія Чопей), що розширило стильову панораму виконуваного репертуару новими творами духовної, кобзарської тематики, галицького календарно-обрядового фольклору. Показовою була благодійна акція-концерт цього ансамблю у Коропецькій школі-інтернаті. Музиканти подарували вихованцям закладу незабутню духовну програму. Піснями про Чудотворця Миколая, новорічними та різдвяними колядами й віншуваннями зігріли сирітські серця, а «у відповідь були щирі оплески і подяка учнів, директора школи-інтернату» [4, с. 4]. Мистецьке дійство ансамблю записано на компакт-диску¹.

Високий рівень майстерності тріо дозволив репрезентувати бандурне мистецтво на Міжнародному музичному фестивалі-конкурсі «Політ сови» (Кельце, Польща, 1999) та Міжнародному фестивалі ремесел і фольклору (Тернопіль, 2000). На обох фестивалях ансамбль здобув гран-прі та грошову премію. Його участь у Всеукраїнському фестивалі кобзарського мистецтва ім. Костя Місевича у м. Дубно, що на Рівненщині, принесла ще одну перемогу (2000) [8, с. 33].

---

¹ Свято Миколая. Сольний концерт тріо бандуристок: Уляна П'юрко, Оксана Гатала, Ірина Гальчак. [DVD] / Упорядкувала М. Євгенєва. Коропець, 2000.

Кращі твори у виконанні мішаного ансамблю і тріо бандуристок записано на студіях обласної державної телерадіокомпанії. Так, телевізійна передача «Голос коляди» (автор проекту та ведуча дійства М. Євгенєва) висвітлила в академічному виконанні митців галицький колорит віншівок, щедрівок, колядок, зокрема, «Дивная новина – нині Діва Сина...», «Возвеселімся», «Чудесна зірка днесь сіяє» в обробці Оксани Герасименко¹, а телепередача «У вінок шани Кобзареві» репрезентувала глядачам твори на вірші Шевченка «Зацвіла в долині» (музика Богдани Фільц) «Якби мені черевики», «Утоптала стежечку» (музика Євгена Козака) «У вінок Кобзареві» (слова і музика Анатолія Оробчука, аранжування для тріо Уляни П'юрко) у виконанні тріо за участю У. П'юрко – О. Гатали – І. Гальчак².

У 2008–2012 роках відомим ансамблем було тріо бандуристок «Стрітіння»: Л. Атаманчук, І. Кріль, М. Євгенєва – делегати IV з'їзду кобзарів України (Київ, 2009). Квартет, утворений на базі цього тріо (разом з Уляною Перхалюк), став лауреатом VI Регіонального фестивалю кобзарського мистецтва ім. Ю. Сінгалевича (Львів, 2008).

Тріо «Стрітіння» – переможець VII Всеукраїнського фестивалю козацької пісні «Байда» (Тернопіль, 2008)³, V Міжнародного молодіжного фестивалю духовного співу «Кременецькі хорові вечори «AVE MARIA» (2010), XII Різдвяного фестивалю «Велика коляда» (Львів, Храм Пресвятої Богородиці, 25 січня 2011 р.). Учасник Академій з нагоди 140-річчя від дня народження К. Студинського (2008), 140-річчя Всеукраїнського товариства «Просвіта» (Тернопіль, 2008), 80-річчя заслуженого художника України Ярослава Омеляна (Тернопільський обласний

¹ Голос коляди [телепередачі]. Тріо бандуристок: Уляна П'юрко, Оксана Гатала, Ірина Гальчак; ансамбль «Барви» / Упорядкувала М. Євгенєва. [DVD] / Тернопіль, 2000; 2006–2010.

² Тріо бандуристок – у вінок шани Кобзареві [телепередача]. [DVD]. Тернопіль, 2000.

³ Колектив відзначено іменною бандурою Президента України.

краєзнавчий музей, 2009), 80-річчя кобзарознавця Богдана Жеплинського (Львів, 2009), низки концертів, присвячених 90-м роковинам проголошення ЗУНР, різдвяних програм «Колядуймо під срібний дзвін бандур», проведених у Тернополі [19, с. 149-150].

Основу репертуару «Стрітєння» склали духовні пісні, аранжовані твори національно-патріотичної тематики та кращі зразки естрадної музики 1980-х років («Балада про мальви» Володимира Івасюка, «Перший сніг» Ігоря Білозіра), а також пісні сучасних українських авторів, зокрема тернопільських композиторів – «Пісня про Тернопіль» Івана Виспінського (слова Василя Квасновського), «О, весно!» Романа Стратійчука (слова Миколи Супінки), закарпатська народна пісня «Не спала я сеї ночі» та пісня-балада «Ой зійшла зоря» (лірницький кант) в опрацюванні для тріо Євгена Гунька.

Тріо має ряд відео-кліпів, відеозапис музичної програми «Гал-кліп» Тернопільської телекомпанії TV-4 та відеозапис концерту «Пісенна сповідь», який відбувся у с. Дашава на Львівщині (4 грудня, 2010)¹.

На початку 2000-х років активізується творча діяльність ансамблю «Барви». У 2003 році бандуристи гідно представили ТНПУ ім. В. Гнатюка у концерті-звіті майстрів мистецтв та аматорських колективів Тернопільщини «Україна – єдина» в Києві. Високопрофесійна робота керівника та учасників ансамблю створила випускникам-бандуристам умови для складання державного іспиту. У 2006 році ансамбль став базою диригентської практики для його учасників Ірини Малженської, Галини Нижник, Оксани Світової, Остапа Ціжа.

---

¹ Пісенна сповідь. Сольний концерт тріо «Стрітєння»: Лариси Атаманчук, Ірини Кріль, Марії Євгенєвої. [DVD] / Запис і упорядкування здійснило Товариство «Просвіта», с. Дашава (Львівщина). Дашава, 2010.

У 2008 році, за вагомий внесок у справу виховання учнівської та студентської молоді, відродження і примноження надбань національної культури, високий художній рівень, ансамблю бандуристів «Барви» присвоєно звання «народний художній колектив» (наказ № 733 від 05.08.2008).

У 2009 році ансамбль «Барви» відсвяткував своє 25-річчя концертом, у якому брали участь заслужений діяч мистецтв України Оксана Герасименко, народний артист України Володимир Єсипок (голова Національної спілки кобзарів України), кандидат мистецтвознавства Богдан Водяний, студенти і викладачі, а також колишні учасники ансамблю бандуристів ТНПУ ім. В. Гнатюка: Лариса Атаманчук, керівник зразкового ансамблю бандуристів «Диво-струни»; Надія Кулик, керівник зразкового ансамблю бандуристів «Вишиванка»; Ірина Кріль (Гальчак), артистка камерного хору Обласної філармонії; Остап Ціж, артист Національної заслуженої капели бандуристів України імені Георгія Майбороди; Олена Цар, викладач музичної школи м. Червоноград Львівської області; Наталя Гоцик, учасниця тріо бандуристок «Оріана» з м. Тернопіль. Програму вечора склали 29 музичних різножанрових композицій. Концерт відзнято Тернопільським телебаченням, на його основі випущено відео-альбом за назвою «Дзвенить струна від колисанки до величчя псалму»¹.

Провідною рисою діяльності ансамблю є опора на духовні твори, пісні національно-патріотичного спрямування. У репертуарі «Барв» – зразки забутих або маловідомих пісень січових стрільців, вояків УПА («Видиш, брате мій», слова і музика братів Лепких, «Гей, степами» Степана Малюци, «Марш» Гната Хоткевича), колядки, а також твори українських авторів та композиторів

¹ Дзвенить струна від колисанки до величчя псалму. Ювілейна творча зустріч-концерт Марії Євгенєвої: [DVD] / Відеозйомка та монтаж Романа Попика. Тернопіль, 2009.

(Олександра Білаша, Анатолія Кос-Анатольського, Миколи Лисенка, Платона Майбороди, Богдана Янівського), сучасних (Оксани Герасименко, Володимира Павліковського), митців української діаспори («Гомін степів», «Різдвяні наспіви» Григорія Китастого, «Кримська фантазія» Віктора Мішалова). Основу репертуару склали переклади композицій на вірші Тараса Шевченка, Лесі Українки, Івана Франка, українські (галицько-подільські) народні пісні (обробки Григорія Верети, Володимира Войта, Миколи Гвоздя, Володимира Єсипка, Олі Герасименко-Олійник).

Важливе місце в репертуарі колективу займали твори тернопільських композиторів (Івана Виспінського Євгена Гунька, Юрія Гелетюка, Валерія Залізного, Романа Стратійчука). «Пісня про Тернопіль» І. Виспінського (слова Василя Квасновського, аранжування Оксани Герасименко) дотепер є окрасою виступів студентів-бандуристів ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Традиційною формою поширення бандурного мистецтва стали сольні та тематичні концерти. Ансамблем «Барви» підготовлено низку мистецьких програм: «У звуках кобзи хай історія озветься», «У вінок шани Кобзареві», «Кобзарство і козацтво», «В суремнім рокотанні бандур» (стрілецькі та повстанські пісні), «Колядуймо під срібний дзвін бандур!», «Великодні передзвони бандур», «Від матусі-сонечка до України-матері!», «Від гопака до самби» (танцювальні мелодії).

Важлива форма діяльності ансамблю бандуристів – участь у конкурсах та фестивалях. Десять учасниць колективу відзначено дипломом лауреата I ступеня Першого міжнародного музичного фестивалю-конкурсу «Срібні струни» (керівники М. Євгенєва та О. Дубас, 2000). «Барви» – володар Гран-прі Другого обласного фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Кобза» у Тернополі (2008), переможець III Міжнародного фестивалю козацької пісні

«Байда» (м. Тернопіль, 2003), II Всеукраїнського фестивалю кобзарського мистецтва «Струни вічності» ім. В. Перепелюка (м. Вінниця, 2005), VI Всеукраїнського фестивалю аматорського мистецтва (м. Моршин, 2006).

Колектив нагороджено дипломами лауреата Обласного фестивалю кобзарського мистецтва, присвяченого 90-річчю від Дня народження Зіновія Штокалка (м. Тернопіль, 2010) та конкурсних творчих звітів професійно-технічних і вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації під гаслом: «Ваш подвиг в ім'я України житиме в наших серцях», присвячених 90-річчю подвигу Героїв Крут (м. Тернопіль, 2008); «Поклонимось великим тим рокам», присвячених 65-річчю перемоги у Великій Вітчизняній війні (2010); «Величаймо Україну піснею своєю», присвячених 20-річчю проголошення незалежності України та 150-річчю від дня смерті Т. Г. Шевченка (2011) у м. Тернопіль. Ансамбль був учасником гала-концертів Обласного фестивалю-огляду мистецьких колективів загальноосвітніх, середніх та вищих навчальних закладів Тернопільщини (березень, 2006).

Пам'ятним та успішним у творчій біографії тріо бандуристок за участю Надії Кулик, Оксани Світової, Ірини Гальчак став 2003 рік. Колектив здобув перемогу на Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Під срібний дзвін бандур» у м. Миколаїв [10, с. 2]. Ольга Магац, Олена Цар, Зоряна Дядів – дипломанти II Всеукраїнського фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Срібні струни» імені Зіновія Штокалка (Тернопіль, 2006). Дует Вікторії Єрке та Віти Ткачук – переможець III Обласного фестивалю кобзарського мистецтва «Кобза» у Тернополі (2017).

Завдяки культурно-просвітницькій діяльності бандуристів ТНПУ ім. В. Гнатюка сьогодні поглиблено вивчається й популяризується мистецький доробок Зіновія Штокалка. Іменем видатного бандуриста сучасності названо Другий всеукраїнський фестиваль-конкурс кобзарського

мистецтва «Срібні струни», який з 2006 року періодично проводиться серед студентів ВНЗ музично-педагогічних факультетів III–IV рівнів акредитації [див. Розділ III, підрозділ 3.1.1].

Викладачі та студенти здійснювали просвітницьку та профорієнтаційну роботу в музичних та загальноосвітніх школах Тернополя, у містах і селах області. Варто згадати окремі знакові концерти «Барв» з тематичними програмами у музичних школах м. Заліщики, м. Тернополя, в Скалатській загальноосвітній школі I–III ступенів та загальноосвітніх школах I–II ступенів сіл Острів та Велика Березовиця. Найбільш активними були Оксана Рафа, Ірина Музика, Ірина Вербицька, Ірина Дячук, Лілія Вікарук, Уляна Перхалюк, Оксана Рославська, Олена Соленко, Ярина Бінч, Олена Цар, Остап Ціж, Ірина Дворніцька, Віра Хамуляк, Наталія Бик (Новіцька), Галина Майор, Вікторія Єрке, Віта Ткачук. Вони періодично брали участь у мистецьких проектах Тернопільщини, були учасниками прямих ефірів тернопільського радіо і телебачення, кобзарських виставок.

За участю М. Євгенєвої, Наталії Бик та Галини Майор відбулася книжкова виставка з нагоди 70-річчя УПА та творча акція «Борець за єдність українських земель: До Дня Нестора Літописця Київського» на історичному факультеті ТНПУ ім. В. Гнатюка, присвячена Дню української писемності.

З метою популяризації творчої спадщини видатних діячів бандури, у березні 1995 року викладачі та студенти організували і провели науково-практичну конференцію на тему: «Гнат Хоткевич і сучасне бандурне виконавство». У виконанні тріо бандуристок за участю Марії Марко, Мар'яни Матвіїв та Зоряни Гайворонської прозвучала композиція «Садок вишневий коло хати» Г. Хоткевича (вірші Т. Шевченка). М. Марко виконала пісню «Тече вода в сине

море» (музика Г. Хоткевича, слова Т. Шевченка). Ірина Музика презентувала «Мотив Шакунталі» (музика Г. Хоткевича, перекладення М. Дремлюги).

Поєднання виконавства із теоретичним вивченням бандурного мистецтва дозволяє готувати студентів не лише як виконавців, але й майбутніх дослідників кобзарства. З цією метою викладачі М. Євгенєва та І. Гринчук розробили програму спецкурсу «Історія бандурного мистецтва» (Протокол Вченої ради № 7 від 23.02.1999) і впровадили її в навчальний процес факультету мистецтв ТНПУ ім. В. Гнатюка (1999–2005). Серед тем, що рекомендовані студентам, – «Музикознавча література та виконавський бандурний репертуар», «Остап Вересай – представник давньої кобзарської традиції», «Автор «Запорозького маршу» Євген Адамцевич», «Зіновій Штокалко – реконструктор-стилізатор билинно-скоморошої традиції», «Василь Герасименко – засновник Львівської школи академічного бандурного виконавства», «Новаторські пошуки у бандурному виконавстві Романа Гриньківа», «Музеї і колекції кобзарського інструментарію». До теоретичного матеріалу додаються музичні ілюстрації та записи.

Вивчення спецкурсу «Історія бандурного мистецтва» сприяє пізнанню традицій, орієнтує у різних культурно-історичних епохах, стилях, жанрах сучасного виконавства, знайомить із виконавськими школами та особливостями гри на бандурі (академічній, старосвітській) різних зразків. Також, у класі гри на бандурі формується бібліотека бандуриста, відеотека, фонотека.

Однією з форм мистецької діяльності колективу були концерти-лекції, концерти-бесіди. Так, під час проходження студентами педагогічної практики у загальноосвітніх школах показовими були підсумкові уроки бандуристок 41-ї групи Інституту мистецтв Уляни Перхалюк, Лілії Вікарук.

Вони підготували і провели літературно-музичні заходи на тему: «Стрілецька звитяга» у загальноосвітній школі № 27 та бесіду «Музичні кобзарські інструменти у житті українського народу» для школярів молодших класів спеціалізованої школи I–III ступенів у Тернополі.

Випускники факультету мистецтв ТНПУ ім. В. Гнатюка успішно використовують бандуру на уроках музичного мистецтва та в гуртковій роботі (створення різноманітних ансамблів, зокрема за участю бандури й сопілки для залучення якнайбільшої кількості дітей). Серед них У. П'юрко – вчитель музичного мистецтва, керівник зразкового фольклорного вокально-інструментального ансамблю ЗОШ № 9 м. Тернополя.

Бандуристи-акомпаніатори та солісти залучаються до творчої співпраці з різними музичними колективами (ансамблями, оркестрами). Від початку 1990-х років дотепер студенти є постійними учасниками культурно-мистецьких програм Молодіжного духовного театру-студії «Воскресіння» при Місійному центрі редемптористів (керівники – Валентина та Богдан Водяні).

Показовою є співпраця бандуристів ТНПУ з дитячими колективами музичних шкіл. Так, у 2016 році на базі факультету мистецтв відбулася презентація збірки духовних творів для бандури «Славте Воскреслого!» композитора, народного артиста України Григорія Верети. Учасниками концерту були: зразковий ансамбль «Диво-струни» Острівської музичної школи (керівник Лариса Атаманчук); ансамбль бандуристів «Веснянка» Скалатської музичної школи естетичного виховання (керівник Олена Гаврилюк); учні Козівської школи мистецтв – Олена Пархуць, Ірина Мазуркевич, Олег Парнета (клас викладача Надії Слободи); дует «Елегія струн» у складі Ірини Кріль і Юлії Хаварівської; Юрій Атаманчук (клас викладача Людмили Грам'як) Тернопільської обласної комунальної експериментальної

комплексної школи мистецтв; Софія Рудакевич (клас викладача Наталії Новіцької) дитячої музичної школи № 1 м. Тернопіль. Ансамбль бандуристів під орудою заслуженого артиста України, доцента кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Д. Губ'яка. Мистецьку програму записано на DVD-компактдиск і видано за назвою «Великодні передзвони»¹.

Ансамбль «Барви» співпрацює з творчою інтелігенцією Тернопільщини Іриною Дем'яною, Сергієм Синюком, Марією Лавренюк, Іваном Потієм, Леоном Городиським, Ярославом Омеляном, Миколою Дмитрухом, Олександром Марченком, Ольгою Біркович, Зоряною Замковою, Ярославою Павлів. Він – учасник літературно-мистецьких акцій, що проходили в Шумську, Терєбовлі, Тернополі та довколишніх селах.

Основні віхи творчої діяльності «Барв» висвітлено в мистецькій програмі «Добридень» у прямому ефірі Першого каналу Українського радіо у Києві (інтерв'ю з керівником ансамблю, 11 листопада 2011). У співпраці з Тернопільським телебаченням створено низку відеозаписів мистецьких програм («Ранок з ТТБ», «В об'єктиві з ТТБ»).

Схвальні відгуки на виступи «Барв» уміщували часописи Тернопільщини: «Студентський вісник», «Вільне життя», «Свобода», «Тернопіль вечірній», «Діалог», «Подільське слово», культурно-мистецьке видання «Соломія» періодичні видання України та зарубіжжя, зокрема, «Рідне Прибужжя» (Миколаїв), «Бандура» (Нью-Йорк).

Дослідивши концертно-мистецьку діяльність ансамблю бандуристів при ТНПУ у другій половині 1980–2010-х роках та його керівників, можемо констатувати, що виховна

---

¹ Великодні передзвони. Концерт з нагоди презентації збірки великодних пісень «Славте Воскреслого» (на слова українських поетів) народного артиста України Григорія Верети. Учасники – учні-бандуристи ДМШ та ансамблі («Веснянка», «Диво-струни») Тернопільщини / Упорядкувала М. Євгенєва. [DVD]. Тернопіль, 2016.

функція бандурного мистецтва в період відродження й розбудови незалежної України в навчально-виховному процесі спрямована на духовне збагачення краю. Доказом цього є репертуар, концертна діяльність, участь у фестивалях та конкурсах, записи на радіо- й телебаченні.

Концертно-виконавська, музично-просвітницька та громадська діяльність творчих колективів під керівництвом М. Євгенєвої – це школа мистецького виховання, сценічного загартування молодих музикантів, котрі стали яскравими особистостями та досвідченими концертними виконавцями, репрезентантами національної культури.

Серед вихованців студентів-бандуристів класу М. Євгенєвої – переможці всеукраїнських та міжнародних музичних фестивалів, конкурсів: Оксана Музичук – дипломант Першого всеукраїнського конкурсу бандуристів-студентів педагогічних інститутів України у Луцьку (1992); Лариса Атаманчук (учасниця тріо бандуристок із М. Євгенєвою та О. Музичук) – лауреат Першого всеукраїнського конкурсу бандуристів-студентів педагогічних інститутів України у Луцьку (1992); Ірина Гальчак – лауреат (як солістка й ансамбліста) Міжнародного музичного фестивалю «Політ сови» у республіці Польща (Кельце, 1999) та Всеукраїнського фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Під срібний дзвін бандур» у м. Миколаїв (2003); Уляна П'юрко – лауреат Першого міжнародного музичного фестивалю-конкурсу «Срібні струни» у Тернополі (2000), дипломант Всеукраїнського фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва імені Костя Місевича на Рівненщині (Дубно, 2000); Оксана Лісовець – лауреат Першого міжнародного музичного фестивалю-конкурсу «Срібні струни» у Тернополі (2000); Надія Кулик – лауреат Міжнародного музичного фестивалю «Балатон – мистецтво – молодість» у м. Балатон-фюред (Угорщина, 2004); Ярина Бінч – лауреат Другого всеукраїнського

фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Срібні струни» імені Зіновія Штокалка та Першого обласного фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Кобза» (обидва – у Тернополі: 2006, 2008); Олена Цар – лауреат Другого всеукраїнського фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Срібні струни» імені Зіновія Штокалка у Тернополі, 2006); Остап Ціж – лауреат Другого всеукраїнського фестивалю кобзарського мистецтва «Струни вічності» імені Володимира Перепелюка у м. Вінниця (2005) та Першого обласного фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Кобза», присвяченого 191-ій річниці від Дня народження Тараса Шевченка (Тернопіль, 2005); Галина Майор – лауреат (диплом II ступеня та грошова премія) у номінації «ансамблі» (учасниця дуету з Марією Ілляшенко, скрипка) Третього всеукраїнського фестивалю-конкурсу кобзарського мистецтва «Срібні струни» імені Зіновія Штокалка у Тернополі (2011); Наталя Бик (Новіцька) – дипломант Третього всеукраїнського фестивалю кобзарського мистецтва «Срібні струни» імені Зіновія Штокалка у Тернополі (2011); Вікторія Єрке та Віта Ткачук – переможці Третього обласного фестивалю кобзарського мистецтва «Кобза» у Тернополі (2017).

Узагальнюючи особистий виконавський досвід у складі мистецьких колективів вузу за участю бандуристів, творчий та педагогічний досвід художнього керівника М. Євгенєвої, студенти-вихованці ансамблю «Барви» створюють колективи, продовжують традиції бандурного виконавства, пропагують кобзарство в Україні та за кордоном.